

सर्वोच्च अदालत संयुक्त इजलास  
माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली  
माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ  
आदेश

०७०-WO-०१५९

विषय: उत्प्रेषणयुक्त परमादेश ।

महोत्तरी जिल्ला, विजलपुरा गाउँ विकास समिति वडा नं.९ बस्ने तेतरी देवी  
महतो कोइरी-----१  
ऐ.ऐ.बस्ने हरेराम महतो-----१  
ऐ.ऐ.बस्ने हरि महतो-----१

निवेदक

विरुद्ध

महोत्तरी जिल्ला, बनौटा गाउँ विकास समिति वडा नं.५ बस्ने हरिकान्त झा--१  
ऐ.विजलपुर गाउँ विकास समिति वडा नं.९ बस्ने नवल किशोर महतो-----१  
महोत्तरी जिल्ला अदालत जलेश्वर-----१  
पुनरावेदन अदालत जनकपुर-----१

विपक्षी

नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा ३२ र १०७(२) बमोजिम यस  
अदालत समक्ष परेको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छ:-

हामी निवेदकहरूका पति तथा पिताको परलोक भइसकेकाले निवेदकहरूमध्ये म तेतरी  
देवी महतोले घरको मुख्य भई घर व्यवहार चलाई आएकी थिएँ।स्व.बतहु महतो र म  
निवेदिका तेतरी देवी महतोका तीन भाई छोराहरू क्रमशः नवल किशोर महतो, हरि महतो र  
हरिराम महतो हुन्।हामी निवेदकहरू तेतरी देवी महतो, हरि महतो, हरेराम महतो र विपक्षी  
नवल किशोर महतोकाबीच वण्डा भएको छैन।विपक्षी नवल किशोर महतोको नाममा रहेको

हामी निवेदकहरुकोसमेत सामान अंश हक लाग्ने महोत्तरी जिल्ला विजलपुरा गाउँ विकास समिति वडा नं.३(घ), कि.नं. २७८ को ०-५-० जग्गा विपक्षी नवल किशोर महतो र हरिकान्त झाकाबीच चलेको लेनदेन मुद्दामा सो मुद्दाको बिगो भराउने सम्बन्धमा लिलाम भएको र सोको सकार विपक्षी हरिकान्त झाले गर्नु भएको छ। सो सम्बन्धमा २०६८/१०/११ मा थाहा पाई उक्त लिलाम कार्य कानूनसम्मत नभएकोले सोही दिनमा नै मुलुकी ऐन दण्ड सजायको ६१ नं. बमोजिम बेरितको डाँक लिलाम बदर गरी पाउँ भनी महोत्तरी जिल्ला अदालतमा निवेदन दायर गरेका थियौं। म तेतरी देवी महतो मुख्य भै व्यवहार चलाई आएकोमा विपक्षीमध्येका नवल किशोर महतोले हामी निवेदकहरुलाई थाहा जानकारी नदिई आफुखुशी ऋण सापट लिएको र उक्त ऋण सापटसमेत घरमा चलन नगरेको अवस्थामा हामी निवेदकहरुकोसमेत अंश हक लाग्ने उल्लिखित महोत्तरी जिल्ला विजलपुरा गाउँ विकास समिति वडा नं.३ (घ), कि.नं. २७८ को जग्गालाई लिलाम गरी विपक्षी हरिकान्त झाले बिगो भराई लिन र विपक्षी श्री महोत्तरी जिल्ला अदालतले भराई दिन मिल्ने होइन। उक्त कार्य लेनदेन व्यवहारको ८ र ९ नं.समेतको प्रतिकुल भएको हुँदा हामी अंशियार भएकोले डाँक लिलाम बदर गरी हामी निवेदकहरुको ३ अंश भाग जग्गा फुकुवा गरी पाउँ भन्नेसमेत बेहोराको विपक्षी महोत्तरी जिल्ला अदालत समक्ष निवेदन गरेका थियौं। उल्लिखित कानूनी व्यवस्थालाई वेवास्ता गर्दै महोत्तरी जिल्ला अदालतबाट निवेदकहरु सगोलमा रहेको देखिएको र निवेदनमा उल्लिखित कि.नं. २७८ को जग्गा नवल किशोर महतोको नाममा रही निजले लिएको कर्जाको बिगो असुल गर्नका लागि निवेदकको निवेदन माग बमोजिम गर्न मिलेन कानून बमोजिम गर्नु भनी कानून विपरित आदेश भएकोले सो आदेश उपर बेरितको आदेश बदर गरी पाउँ भनी मिति २०६९/३/२० मा पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा हामी निवेदकहरुले निवेदन दर्ता गराएका थियौं। पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट निवेदकसमेत संगोलमा रहेका परिप्रेक्ष्यमा त्यस अदालतबाट मिति २०६८/१२/१० मा भएको आदेश केही परिवर्तन गरिरहन परेन कानून बमोजिम गर्नुहोला भन्ने आदेश भई कानून विपरितको डाँक लिलाम सदर भई हामी निवेदकहरुको नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा १३ र १९ द्वारा प्रदत्त हकमा आघात भई अन्याय परेकोले उक्त गैर कानूनी निर्णय बदर गराउन अर्को वैकल्पिक उपचारको मार्ग नभएकोले नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा ३२ तथा १०७(२)समेतका आधारमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा यो रिट निवेदन लिई उपस्थित भएका छौं।

महोत्तरी जिल्ला अदालतले लिलाम सदर गर्ने गरी आदेश गर्दा संगोलमा रहेको कुरालाई आधार लिएको छ। विपक्षी नवल कशोर महतो संगोलको अंशियार भए पनि घरको मुख्य भई कामकाज गर्ने व्यक्ति होइनन्। लिलाम गरिएको महोत्तरी जिल्ला बिजलपुरा गाउँ विकास समिति वडा नं. ३ (घ) कि.नं. २७८ को ०-५-० जग्गा निजको स्वआर्जनकोसमेत होइन। घरको मुख्य व्यक्ति म निवेदिका तेतरी देवी महतो हो। विपक्षी हरिकान्त झा र नवल किशोर महतोकाबीच भएको लेनदेन हाम्रो जानकारीमा भएको होइन। उक्त कागजमा हामी साक्षीसमेत छैनौं। लेनदेन गरिएको रकम हामीले चलाएका छैनौं। लेनदेन व्यवहारको ८ नं. तथा ९ नं. विपरित संगोलको सम्पत्ती लिलाम गरिएको कार्य गैरकानूनी हुँदा महोत्तरी जिल्ला अदालतको मिति २०६८/१२/१० को गैरकानूनी आदेश र सो आदेश सदर गर्ने पुनरावेदन अदालत जनकपुरको मिति २०६९/१२/२२ को आदेश तथा मालपोत कार्यालयलाई विपक्षी महोत्तरी जिल्ला अदालतले दाखिल खारेज नामसारी सम्बन्धमा गरेको पत्राचारसमेतको काम कारवाहीलाई मुलुकी ऐन लेनदेन व्यवहारको ८ र ९ नं. तथा नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा १३, १९, ३२ तथा १०७(२)समेतका आधारमा उत्प्रेषणको आदेशले बदर गर्नुका साथै हाम्रो निवेदन दाबी बमोजिम लिलाम बदर गरी ४ अंश भागमध्ये हाम्रो अंश भागको ३ भाग जग्गा फुकुवा गरिदिनु भनी विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ साथै सो जग्गाको हक हस्तान्तरण नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूको नाममा सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१ बमोजिम अन्तरिम आदेश जारी गरी पाउँ भन्नेसमेत बेहोराको निवेदन पत्र।

यसमा निवेदकको माग बमोजिमको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो ? आदेश जारी हुनु नपर्ने भए सोको कारण तथा प्रमाण सहितको लिखित जवाफ बाटाको म्याद बाहेक १५ दिनभित्र प्रत्यर्थी नं. ३ र ४ ले महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय मार्फत तथा प्रत्यर्थी नं. १ र २ ले आफैं वा आफ्नो वारेस मार्फत यस अदालतमा पेश गर्नु भनी प्रस्तुत आदेश तथा रिट निवेदनको प्रतिलिपि साथै राखी प्रत्यर्थीहरूका नाममा म्याद जारी गरी म्यादभित्र लिखित जवाफ पेश भए वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्नु। निवेदनमा अन्तरिम आदेशको माग भएतर्फ विचार गर्दा, प्रस्तुत मुद्दामा निवेदकको माग बमोजिम अन्तरिम आदेश जारी हुने नहुने सम्बन्धमा दुवै पक्षहरू उपस्थित गराई छलफल गर्नु उपयुक्त हुने हुँदा मिति २०७०/५/१८ गते छलफलका लागि पेशी तोकी सोको जानकारी प्रत्यर्थीहरूलाई दिनु भन्नेसमेत बेहोराको यस अदालतको मिति २०७०/५/१० को आदेश।

यसमा अन्तरिम आदेश जारी हुने नहुने सम्बन्धमा छलफलका निमित्त पेस हुन आएको प्रस्तुत निवेदनमा निवेदन माग बमोजिम अन्तरिम आदेश जारी हुने नहुने सम्बन्धमा विचार गर्दा निवेदकको माग बमोजिमको अन्तरिम आदेश जारी गर्नु पर्ने कारण विद्यमान नदेखिएकोले अन्तरिम आदेश जारी गर्न परेन, नियमानुसार गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७०/५/३० को आदेश।

निवेदक तेतरी देवीसमेत विपक्षी हरिकान्त झासमेत भएको बिगो मुद्दामा महोत्तरी जिल्ला अदालतको बेरितको आदेश बदर गरी पाउँ भन्ने निवेदकको निवेदन परी उक्त निवेदनमा कैफियत प्रतिवेदन माग भई उक्त कैफियत प्रतिवेदन पेस हुँदा "प्रस्तुत निवेदन एवं कैफियत प्रतिवेदन नं. १२९ समेत अध्ययन गरियो। निवेदकसमेत संगोलमा रहेको परिप्रेक्ष्यमा त्यस अदालतबाट मिति २०६८/१२/१० मा भएको आदेश बेरितको नदेखिँदा केही परिवर्तन गरिरहन परेन, कानून बमोजिम गर्नु होला ।" भनी मिति २०६९/१२/२२ गते यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट आदेश भएको देखिन्छ। कानून बमोजिमको अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी कानूनबमोजिम नै यस अदालतबाट आदेश भएको हुँदा यस अदालतको उक्त आदेशबाट रिट निवेदकको संविधान प्रदत्त मौलिक हक हनन् नभएकोले रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्नेसमेत बेहोराको पुनरावेदन अदालत जनकपुरको तर्फबाट प्रस्तुत भएको लिखित जवाफ।

रिट निवेदकहरूको एकाघरको जेठो छोरा नवल किशोर महतो घरको मुख्य व्यक्ति भई घर व्यवहार चलाई आएको हो। रिट निवेदकहरू दुषित मनसाय राखी जिल्ला अदालतबाट निषेधाज्ञाको निवेदन खारेज भएपछि पुनरावेदन अदालतमासमेत निषेधाज्ञाको निवेदन दिई त्यहाँबाट सो निवेदन विचाराधिन रहेको तथ्यसमेत नखुलाई तथ्यको ढाकछोप गरी, सम्मानित अदालतलाई गुमराहमा पारी सम्मानित अदालतमा प्रवेश गरेको अवस्था छ। मसँग विपक्षी रिट निवेदकहरूको छोरा, दाजु नवल किशोर महतोले कर्जा लिनु भएको र सो कर्जा निवेदकहरू एकासंगोलमा भएका बेला सबैले खाएको तर भाखाभिन्न साँवा व्याज रकम चुक्ता नगरेकोले म प्रत्यर्थीले निज उपर महोत्तरी जिल्ला अदालतमा लेनदेन मुद्दा दायर गरेकोमा उक्त मुद्दामा मिति २०६६/१/१७ मा फैसला हुँदा फिराद दावीबमोजिम साँवा व्याजसमेत भराई पाउने भन्ने बेहोराको फैसला भएको र सो फैसला अन्तिम भएर बसेको छ। उक्त फैसलाबमोजिम बिगो भराई पाउँ भनी म प्रत्यर्थीले महोत्तरी जिल्ला अदालतमा बिगो नं. ६५९ को निवेदन दर्ता गरेकोमा सो निवेदन उपर कारवाही भई नवल किशोर महतोको नाममा दर्ता रहेको उक्त जग्गा मैले निज नवल किशोर महतोलाई दिएको कर्जाको साँवा

व्याज गरी रु.५,४९,१८५।०२ मा कसैले पनि डाँक सकार नगरेकोले उक्त जग्गा मैले सकार गरी लिएको हुँदा रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्नेसमेत बेहोराको विपक्षी हरिकान्त झाको लिखित जवाफ ।

वादीले दरखास्तमा देखाएको जग्गाको जायदात तायदात पंचकृते मोल कायम भै मिति २०६८/९/२५ मा डाँक लिलाम हुँदा कसैले डाँक लिलाम सोभन्दा घटी बढीमा डाँक सकार नगर्दा वादी आफैले आफ्नो बिगोमा डाँक सकार गरी लिएको र डाँक बदर गरी पाउँ भनी दिएको निवेदनमा निवेदन माग अनुरूप डाँक लिलाम बदर गर्न मिलेन भनी २०६८/१२/१० मा आदेश भएको छ। प्रतिवादीको नाबालक छोरा/छोरीले दिएको निवेदनमा निवेदक काजल कुमारी महतो बाहेकका निवेदकहरुको हकमा डाँक लिलाम बदर हुने अवस्था नरहेको तथा निवेदक काजल कुमारी महतोको हकसम्ममा डाँक लिलाम बदर हुने देखिएको हुँदा डाँक लिलाम भएको कि.नं.२७८ को जग्गाको चार खण्डको एकको छ खण्डको एक खण्ड जग्गाकोसम्म डाँक लिलाम बदर हुन्छ भनी २०६८/१२/१० को आदेश छ। पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा परेको निवेदनमा कैफियत प्रतिवेदन माग भै मिति २०६९/९/१८ मा यस अदालतबाट मिति २०६८/१२/१० मा भएको आदेश सदर हुने गरी पुनरावेदन अदालतबाट आदेश भएको हुँदा रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्नेसमेत बेहोराको महोत्तरी जिल्ला अदालतको तर्फबाट प्रस्तुत भएको लिखित जवाफ ।

नियमबमोजिम पेश भएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदन पत्र सहितका मिसिल संलग्न कागजातहरु अध्ययन गरियो। यसमा निवेदन मागमोजिम उत्प्रेषणयुक्त परमादेशको आदेश जारी हुने हो होइन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा हामी निवेदक तथा विपक्षीमध्येको नवल किशोर महतो संगोलका अंशियार भएको र पतिको मृत्यु भएपछि म तेतरी देवी महतोले घरको मुख्य भई घरव्यवहार चलाउँदै आएकी थिएँ। हामीहरुकोसमेत अंश हक लाग्ने महोत्तरी जिल्ला विजलपुरा गाउँ विकास समिति वडा नं. ३(घ), कि.नं. २७८ को ०-५-० जग्गा विपक्षी नवल किशोर महतो र हरिकान्त झाबीच चलेको लेनदेन मुद्दाको बिगो भराउने सम्बन्धमा हरिकान्त झाबाट लिलाम सकार भएको छ। म तेतरी देवी महतो मुख्य भै व्यवहार चलाई आएकोमा विपक्षी नवल किशोर महतोले हामीलाई थाहा जानकारी नदिई आफूखुशी ऋण सापट लिएको र उक्त ऋणको रकम घरमा चलन नगरेको अवस्थामा हामी निवेदकहरुको अंश हक लाग्ने कि.नं. २७८ को जग्गा लिलाम गरी बिगो भराउन मिल्ने होइन। उक्त लिलाम सम्बन्धी कार्य लेनदेन व्यवहारको ८ र ९ नं. को प्रतिकूल हुँदा लिलाम बदर गरी

हाम्रो अंश भाग जग्गा फुकुवा गरी पाउँ भनी महोत्तरी जिल्ला अदालतमा हामीहरूले निवेदन दिएकोमा महोत्तरी जिल्ला अदालतबाट निवेदन माग बमोजिम गर्न मिलेन भन्ने आदेश भएको थियो। उक्त आदेश बदर गरी पाउँ भनी पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा निवेदन गरेकोमा सो अदालतबाट समेत महोत्तरी जिल्ला अदालतको आदेश सदर गर्ने गरी आदेश भएको छ। लेनदेन व्यवहारको ढ र ९ नं. विपरित संगोलको सम्पत्ती लिलाम गरिएको कार्य गैरकानूनी हुँदा महोत्तरी जिल्ला अदालतको मिति २०६८/१२/१० को आदेश र सो आदेशलाई सदर गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत जनकपुरको आदेश तथा दाखिल खारेज नामसारी सम्बन्धमा भएका पत्राचार समेतका काम कारवाही उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी हाम्रो निवेदन दाबी बमोजिम लिलाम बदर गरी हाम्रो अंश भागको जग्गा फुकुवा गरिदिनु भनी परमादेश जारी गरी पाउँ भन्ने मुख्य निवेदन दाबी भएकोमा अन्तिम भैरहेको फैसला बमोजिम बिगो भराई पाउँ भनी महोत्तरी जिल्ला अदालतमा दर्ता गरेको निवेदन उपर कारवाही भई नवल किशोर महतोको नाममा दर्ता रहेको जग्गा सकार गरी लिएको हुँदा निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुने होइन रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्नेसमेत लिखित जवाफ रहेको पाइन्छ।

निवेदकहरूका छोरा तथा दाजु नवल किशोर महतोले प्रत्यर्थी हरिकान्त झासँग कर्जा लिएको भन्ने देखिन्छ। यी निवेदकहरू र विपक्षी नवल किशोर महतो एकासंगोलमा रहेको बखत सो कर्जा लिएको अवस्था हुँदा सो कर्जा निवेदक समेतका संगोलका सबै अंशियारहरूले खाएको भन्ने देखिन आयो। ऋणी नवल किशोर महतोले भाखाभिन्न साँवा व्याज रकम नबुझाएकोले प्रत्यर्थी हरिकान्त झाले निज उपर महोत्तरी जिल्ला अदालतमा लेनदेन मुद्दा दायर गरेकोमा वादीले फिराद दाबी बमोजिम साँवा व्याज भराई पाउने ठहर्‍याई मिति २०६६/१/१७ मा महोत्तरी जिल्ला अदालतबाट फैसला भई सो फैसला अन्तिम भैरहेको देखिन्छ। उक्त फैसला बमोजिम बिगो भराई पाउँ भनी प्रत्यर्थी हरिकान्त झाले महोत्तरी जिल्ला अदालतमा बिगोको निवेदन दर्ता गरेकोमा सो निवेदन उपर कारवाही भई ऋणी नवल किशोर महतोको नाममा दर्ता रहेको महोत्तरी जिल्ला विजलपुरा गाउँ विकास समिति वडा नं.३(घ), कि.नं. २७८ को ०-५-० जग्गा हरिकान्त झाले साँवा व्याज रकम रु.५,४९,१८५। मा डाँक सकार गरी लिएको भन्ने निवेदन तथा लिखित जवाफ बेहोराबाट देखिन आयो। बिगो भराउने सम्बन्धमा गरिएको उक्त कार्य लेनदेन व्यवहारको ढ र ९ नं. समेतको प्रतिकूल भएको हुँदा डाँक लिलाम बदर गरी आफुहरूको अंश भागमा पर्ने जग्गा फुकुवा गरी पाउँ भनी यी निवेदकहरूले महोत्तरी जिल्ला अदालतमा निवेदन दिएकोमा निवेदन माग बमोजिम

गर्न मिलेन भन्ने आदेश भएको र सो आदेश उपर पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा निवेदन दिएकोमा पुनरावेदन अदालतबाट समेत महोत्तरी जिल्ला अदालतको उक्त आदेश सदर गर्ने गरी आदेश भएको अवस्था छ।

महोत्तरी जिल्ला अदालतले बिगो भराई दिने गरी गरेको कार्य मुलुकी ऐन लेनदेन व्यवहारको ८ र ९ नं.को प्रतिकूल रहेको भन्ने निवेदन बेहोरा सम्बन्धमा विचार गर्दा मुलुकी ऐन लेनदेन व्यवहारको ८ नं. मा "घरको मुख्य भै कामकाज गर्ने वा संगोलमै बसी विभिन्न ठाउँमा घर खेती व्यापार वा अरु कुनै काम गरी बस्ने उमेर पुगेका जानकार लोग्ने मानिस वा स्वास्नी मानिस आफू बसी काम गरेको ठाउँको मुख्य ठहर्छन्। त्यस्ता मुख्यले गरेको व्यवहार वा एकाघरका उमेर पुगेका अरुले गरेकोमा मुख्य जानकारको पनि सहीछाप वा लिखत भएको व्यवहार मात्र गोश्वारा धनबाट चल्य" भन्ने कानूनी प्रावधान रहेको पाइन्छ। त्यस्तै, लेनदेन व्यवहारको ९ नं. मा सोही महलको ८ नं. बमोजिम मुख्य भै कामकाज गरेकोमा बाहेक अरु अवस्थामा एकाघरका उमेर पुगेका कुनै व्यक्तिले गरेको व्यवहारका सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ। ऋणी नवल किशोर महतो निवेदिका तेतरी देवी महतोको जेठो छोरा हो भन्ने तथ्य निवेदकहरूले स्वीकार गरेको पाइन्छ। तेतरी देवी महतोको पतिको मृत्यु भईसकेको भन्ने देखिँदा निजको एका संगोलको जेठो छोरा नवल किशोर महतोले गरेको व्यवहारलाई घरको मुख्य भै गरेको व्यवहार होइन भनी निजले लिएको ऋणको दायित्वबाट अन्य अंशियारलाई उन्मुक्ति दिन मिल्ने देखिँदैन। प्रस्तुत निवेदनमा उल्लिखित मुद्दामा मुलुकी ऐन लेनदेन व्यवहारको ९ नं. को कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने अवस्था देखिँदैन। सो मुद्दामा निवेदकहरू एकासंगोलमा रहँदाको अवस्थामा लिएको ऋण अदालतबाट भएको अन्तिम फैसला बमोजिम संगोलको कि.नं. २७८ को जग्गा लिलाम सकार गरी लिई असुल गरेको अवस्था देखिँदा लेनदेन व्यवहारको ८ नं. को कानूनी व्यवस्था अनुरूप नै बिगो भराईदिने कार्य भएको पाइयो।

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०७(२) समेतका आधारमा प्रस्तुत निवेदन दायर भएको पाइन्छ। उक्त धारा १०७(२) मा "यस संविधानद्वारा प्रदत्त मौलिक हकको प्रचलनको लागि वा अर्को उपचारको व्यवस्था नभएको वा अर्को उपचारको व्यवस्था भए पनि सो उपचार अपर्याप्त वा प्रभावहिन देखिएको अन्य कुनै कानूनी हकको प्रचलनको लागि वा सार्वजनिक हक वा सरोकारको कुनै विवादमा समावेश भएको कुनै संवैधानिक वा कानूनी प्रश्नको निरूपणको लागि आवश्यक र उपयुक्त आदेश जारी गरी त्यस्तो हकको प्रचलन गराउने वा विवाद टुङ्गो लगाउने असाधारण अधिकार सर्वोच्च अदालतलाई हुनेछ। सो

प्रयोजनको लागि पूर्ण रूपमा न्याय गरी उचित उपचार प्रदान गर्न सर्वोच्च अदालतले बन्दी प्रत्यक्षीकरण, परमादेश, उत्प्रेषण, प्रतिषेध, अधिकारपृच्छा लगायत जुनसुकै उपयुक्त आदेश जारी गर्न सक्नेछ भन्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको पाइन्छ । उक्त संवैधानिक व्यवस्था अनुसार कुनै पनि विषयमा कानूनी उपचारको बाटो प्रभावकारी नभएको अवस्थामा मात्र अदालतको असाधारण अधिकार क्षेत्र आकर्षित हुने हुन्छ। प्रस्तुत रिट निवेदनमा उल्लिखित लेनदेन मुद्दामा वादी हरिकान्त झाले प्रतिवादी नवल किशोर महतोलाई दिएको कर्जाको साँवा व्याज रकम रु.५,४९,१८५।०२ मा निवेदनमा उल्लिखित कि.नं. २७८ को जग्गा वादीले डाँक सकार गरि लिएको र उक्त डाँक लिलाम बदर गरि पाउँ भनी यी निवेदकहरूले मुलुकी ऐन दण्ड सजायको ६१ नं. बमोजिम महोत्तरी जिल्ला अदालतमा निवेदन दिनुका साथै महोत्तरी जिल्ला अदालतबाट डाँक लिलाम कार्यलाई सदर गर्ने गरी भएको मिति २०६८/१२/१० को आदेश उपर पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा अ.बं. १७ नं.बमोजिम निवेदन दिएकोमा पुनरावेदन तहबाट समेत जिल्ला अदालतको आदेश सदर गर्ने गरी आदेश भएको पाइन्छ। उपरोक्त तथ्यबाट निवेदकहरूले सबै साधारण कानूनी उपचारका मार्ग अबलम्बन गरेको र साधारण अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत डाँक लिलाम सम्बन्धि कार्यको जिल्ला तथा पुनरावेदन तहमा पटक पटक परीक्षण भए पश्चात असाधारण अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत प्रस्तुत रिट निवेदन दायर गरेको पाइयो। महोत्तरी जिल्ला अदालतको मिति २०६८/१२/१० को आदेश तथा सो आदेशलाई सदर गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत जनकपुरको मिति २०६९/१२/२२ को आदेश कानूनसम्मत देखिएको हुँदा निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुने अवस्था देखिएन।

अतः माथि विवेचना गरिएका आधार, कारण र कानूनी व्यवस्थाबाट निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुने अवस्था विद्यमान नदेखिँदा प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने ठहर्छ। प्रस्तुत रिट निवेदनको दायरी लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरि बुझाईदिनू।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत: कृष्णप्रसाद पौडेल

कम्प्युटर टाइप गर्ने: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति सम्बत् २०७२ साल वैशाख १० गते रोज ५ शुभम् -----